

Nr 201.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1938/39 till länsnykterhetsnämnder m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1938/39 beräkna *dels* till Länsnykterhetsnämnder ett förslagsanslag av 100 000 kronor, *dels ock* till Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. ett reservationsanslag av 165 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 208, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 12 mars 1938, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1938/39 anvisa

dels till Länsnykterhetsnämnderna ett förslagsanslag av 72 000 kronor;

dels ock till Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. ett reservationsanslag av 165 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 301, inom första kammaren av herr J. Bärj m. fl. och den andra, nr 437, inom andra kammaren av herr C. O. Johanson i Huskvarna m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte till länsnykterhetsnämnderna för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 83 000 kronor att ställas till socialstyrelsens förfogande för att enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter användas till bestridande av kostnaderna för länsnykterhetsnämndernas verksamhet,

dels ock en inom andra kammaren av herr J. Eriksson i Frägsta m. fl. väckt motion, nr 404, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad den avser anslag till länsnykterhetsnämnderna.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 301 och II: 398.

I propositionen nr 207 har Kungl. Maj:t föreslagit ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 (nr 233) om behandling av alkoholister (alkoholistlag). — avseende bland annat inrättandet av länsnykterhetsnämnder i anslutning till ett av rusdryckslagstiftningsrevisionen utarbetat förslag i ämnet.

Enligt detta skulle kostnaderna för dessa nämnder gäldas av statsmedel. Denna proposition har numera bifallits av riksdagen.

Anslaget till länsnykterhetsnämnderna.

I varje län skall härnäst finnas en länsnykterhetsnämnd. För Stockholm skall den kommunala nykterhetsnämnden tillika vara länsnykterhetsnämnd. Beträffande länsnykterhetsnämndens sammansättning gäller, att en ledamot — tillika ordförande — utses av socialstyrelsen, en ledamot, som skall vara läkare, av socialstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen, en ledamot av länsstyrelsen samt två ledamöter av landstinget; dock att i län, som omfatta två landsting, vardera landstinget skulle utse en ledamot och att i län, som omfatta stad, vilken icke deltagit i landsting, landstinget utser en ledamot och fullmäktige i den staden en ledamot. För varje ledamot skall på enahanda sätt utses en suppleant. Ledamöter och suppleanter utses för två år. Närmare bestämmelser angående länsnykterhetsnämndernas verksamhet meddelas av Kungl. Maj:t.

Socialstyrelsen har i afgivet utlåtande verkställt närmare beräkningar av de kostnader, som länsnykterhetsnämnderna årligen skulle komma att draga. I fråga om personalkostnaderna har styrelsen därvid räknat med, förutom rese- och dagtraktamente enligt gällande resereglemente, ett dag-arvode av 15 kronor för ledamot och suppleant ävensom fasta årsarvoden till ordföranden och annan ledamot med mera regelmässiga särskilda uppgifter till ett sammanlagt belopp av omkring 1 000 kronor per nämnd.

Beträffande länsnykterhetsnämndernas behov av särskilda tjänstemän har socialstyrelsen anfört följande.

Den hittillsvarande erfarenheten gäve mycket klart vid handen, att förutsättningen för att en nykterhetsnämnd med ett någorlunda omfattande verksamhetsområde skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sin uppgift vore, att den förfogade över särskild arbetskraft, som kunde ägna sig helt eller delvis åt detta arbete. På samma sätt som nödvändigheten framtvungit den ordningen vid de större kommunala nykterhetsnämnderna, att praktiskt taget allt löpande arbete vore anförtrott åt särskilda tjänstemän, medan nämnden själv inskränkte sig till en allmän dirigerande och granskande verksamhet, så hade man att räkna med att länsnykterhetsnämnderna måste överlåta huvudparten av sitt löpande arbete åt särskilda, i dess tjänst anställda tjänstemän. Såsom rusdryckslagstiftningsrevisionen framhållit, kunde det därvid på sina håll visa sig lämpligt, att nämnden anlidade en tjänsteman i den kommunala nykterhetsnämnden på orten eller i systembolaget. Ätminstone till en början, innan verksamheten tagit fasta former, och måhända även alltjämt i fortsättningen, borde länsnykterhetsnämndens tjänsteman sålunda mångenstädes kunna förena sitt arbete i nämndens tjänst med annan verksamhet. Med hänsyn härtill syntes rusdryckslagstiftningsrevisionens uppskattning av kostnaderna för länsnykterhetsnämndernas personaluppsättning — vilka revisionen dock uttryckligen angivit vara mycket svårberäkneliga — leda till onödigt höga belopp. Revisionen räknade

nämligen med en genomsnittlig kostnad av 6 000 kronor per länsnykterhetsnämnd och år. I själva verket syntes hälften av detta belopp, eller 3 000 kronor, vara tillfyllest, åtminstone till en början, förutsatt att detta belopp betraktades såsom ett genomsnitt, vilket, där så erfordrades, borde kunna höjas ganska avsevärt. Om man utginge från 3 000 kronor per länsnykterhetsnämnd och år, skulle denna post belöpa sig på 72 000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande.

Vid bedömandet av de kostnader, som ett genomförande av förslaget om länsnykterhetsnämnder kommer att åsamka statsverket, måste till en början uppmärksammas, att frånvaron av all erfarenhet på detta område i hög grad försvårar en sådan uppskattning. Jag anser mig med hänsyn härtill böra förutskicka, att de kostnadsberäkningar, jag i det följande framlägger, i verkligheten måhända komma att påkalla vissa jämkningar de olika posterna emellan.

De resultat, som framgått av socialstyrelsens beräkningar, har jag ansett kunna läggas till grund för mina överväganden. Jag vill i detta sammanhang erinra om att den organisation av länsnykterhetsnämnderna, som föreslagits i den förut denna dag beslutade propositionen med förslag till ändringar av alkoholistlagen, endast föga avviker från den utformning, som givits motsvarande bestämmelser i det tidigare utremitterade lagutkastet. De avvikelser, som föreligga — jag tänker härvid bland annat på att någon motsvarighet till länsnykterhetsnämnd för Stockholms del i propositionen ej ansetts erforderlig — torde icke vara av natur att väsentligen ändra förutställningarna för socialstyrelsens beräkningar.

Vad då till en början angår frågan om arvoden till ledamöterna av länsnykterhetsnämnder, finner jag i likhet med socialstyrelsen skäligen, att ordföranden samt annan ledamot, som mera regelmässigt fullgör särskilda uppgifter inom nämnden, tilldelas ett mindre arvode. Genomsnittligt torde denna utgiftspost kunna begränsas till 1 000 kronor för varje län, varvid emellertid möjligheter böra föreligga för en avvägning av arvodesbeloppen med hänsyn till den inom olika län växlande arbetsbördan. För nu angivet ändamål skulle alltså erfordras tillhoppa 24 000 kronor.

Vidkommande därefter frågan om resekostnads- och traktamentsersättning till ledamot för beivrande av sammanträde hava socialstyrelsens beräkningar icke föranlett erinran från min sida. För ändamålet synes alltså böra upptagas ett till 10 000 kronor avrundat belopp. Vad däremot beträffar dagarvodets storlek, torde styrelsen hava räknat väl lågt. I likhet med vad som gäller i fråga om mödranhjälpsnämnd, synes ledamot av länsnykterhetsnämnd eller suppleant för sådan böra åtnjuta arvode med 20 kronor för sammanträdesdag. Vidare lär — såsom styrelsen jämväl ifrågasatt — dylikt arvode skäligen böra tillkomma jämväl ordförande och annan ledamot, som uppbär årsarvode. Med hänsyn härtill och på i övrigt av styrelsen angivna grunder kan anslagsbehovet i denna del beräknas till likaledes i runt tal 10 000 kronor, varför sammanträdeskostnaderna sålunda skulle komma att uppgå till sammanlagt 20 000 kronor för år.

De särskilda kostnader, varmed styrelsen räknat för beredande av möjlighet för ledamot eller tjänsteman hos nämnden att företaga vissa erforderliga resor inom länet, torde av styrelsen jämväl hava beräknats i underkant. Det synes mig nämligen, som om genomsnittskostnaden för varje sådan resa icke kan uppskattas lägre än till 35 kronor. Med i medeltal 25

resor per år och nämnd skulle därför enligt denna beräkning förevarande kostnader kunna angivas till omkring 20 000 kronor.

I fråga om medelsbehovet till expenser synas utgifterna för hyra av sammanträdes- och kanslilokaler kunna beräknas till de belopp, som socialstyrelsen ifrågasatt, eller 1 500 respektive 7 000 kronor, även om man måhända härvidlag torde hava att räkna med möjligheten av högre kostnader. Däremot lära utgifterna för skrivhjälp, papper, telefon, porton och dylikt icke kunna begränsas inom den föreslagna kostnadsramen, 10 000 kronor. Ett belopp av 15 000 kronor synes vara erforderligt för detta ändamål. Till expenser skulle således krävas tillhopa (1 500 + 7 000 + 15 000) 23 500 kronor.

I fråga om de kostnader, som komma att föränledas av anställandet av särskild personal hos nämnderna, torde — såsom socialstyrelsen även framhållit — kunna förutsättas, att arbetets omfattning skall medgiva, att nämndernas tjänstemän förena detta sitt arbete med annan verksamhet. Jag tvekar icke att på av styrelsen angivna skäl beräkna sagda kostnader till allena 2 000 kronor per år och nämnd. Med hänsyn härtill skulle det sammanlagda medelsbehovet i nu angivet avseende kunna anslås till, avrundat, 50 000 kronor.

Då slutligen till övriga utgifter synes kunna beräknas samma belopp, som styrelsen ifrågasatt, eller 6 500 kronor, skulle tills vidare anslaget till länsnykterhetsnämnderna således för helt budgetår kunna uppskattas till (24 000 + 20 000 + 20 000 + 23 500 + 50 000 + 6 500) 144 000 kronor i enlighet med följande uppställning:

Avlöningar.

1. Arvoden:

a) Årsarvoden	kronor 24 000	
b) Dagrarvoden, förslagsvis	» 10 000	kronor 34 000

2. Avlöning av personal

» 50 000

Summa kronor 84 000.

Omkostnader.

1. Reseersättningar, förslagsvis	kronor 30 000
2. Expenser m. m., förslagsvis	» 30 000

Summa kronor 60 000.

Vid ett inrättande av länsnykterhetsnämnder från och med den 1 januari 1939 skulle följaktligen medelsbehovet för budgetåret 1938/39 inskränka sig till halva nämnda belopp eller 72 000 kronor. Anslaget torde böra uppföras såsom förslagsanslag.

I *motionerna I: 301 och II: 437* framhålles bland annat, att det redan nu syntes uppenbart, att det beräknade genomsnittsbeloppet till personal, 2 000 kronor per år och nämnd, vore alltför lågt. Med hänsyn till nödvändigheten för de flesta länsnämnderna att anlita särskilda funktionärer och till kravet på speciell kompetens hos dessa samt med beaktande av att deras arbete med säkerhet blir av betydande omfattning, syntes man icke kunna

räkna med ett lägre genomsnittsbelopp än det av socialstyrelsen föreslagna, 3 000 kronor per länsnämnd och år. Hela kostnaden för särskild personal skulle under denna förutsättning uppgå till 72 000 kronor, och det för budgetåret 1938/39 äskade anslagsbeloppet sålunda behöva ökas med 11 000 kronor.

Anslaget till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.

För innevarande budgetår har till förevarande ändamål anslagits ett belopp av 150 000 kronor, varav 105 000 kronor beräknats till understöd åt nykterhetsnämnder, 15 000 kronor till konferenser och kurser m. m., 27 000 kronor till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder samt 3 000 kronor till understöd för utgivande av »Tidskrift för nykterhetsnämnderna» m. m.

Det för nästa budgetår beräknade anslagsbeloppet av 165 000 kronor fördelar sig med 125 000 kronor å understöd åt nykterhetsnämnder, 15 000 kronor å konferenser och kurser m. m., vari även inräknats bidrag till alkoholistanstalternas föreståndareförening, 22 000 kronor å understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder samt 3 000 kronor å understöd för utgivande av »Tidskrift för nykterhetsnämnderna» m. m.

Kungl. Maj:ts förslag rörande anslaget till länsnykterhetsnämnderna för- *Utskottet.*
anleder erinran från utskottets sida allenast i vad det avser ledamots och suppleants dagarvoden samt beräkningen av nämndernas kostnader för särskild personal.

I förstnämnda hänseende har utskottet uppmärksammat, att dagarvodena vid flertalet allmänna uppdrag av likartad beskaffenhet utgå med lägre belopp. I anslutning till vad socialstyrelsen föreslagit anser utskottet fördenskull, att ett arvode av 15 kronor för sammanträdesdag bör vara tillfyllest, så mycket mer som vid sidan därav förutsättes utgå rese- och traktementsersättning för bevisande av nämndernas sammanträden samt för vissa resor i övrigt i anledning av uppdraget.

Såsom förut framhållits har departementschefen för anställande av särskild personal hos länsnykterhetsnämnderna beräknat ett genomsnittsbelopp av 2 000 kronor per nämnd och år. För att bereda möjlighet för nämnderna att inom en vidare krets finna personer, som äro villiga och lämpade att tjänstgöra hos nämnderna, anser sig utskottet böra tillstyrka en höjning av beloppet till 3 000 kronor. Utskottet biträder således det förslag, som framförts i motionerna I: 301 och II: 437 och som överensstämmer med socialstyrelsens uppfattning i ämnet.

De av utskottet tillstyrkta jämkningarna i Kungl. Maj:ts förslag torde kunna beräknas medföra ett ökat medelsbehov för budgetåret 1938/39 av omkring 10 000 kronor.

Av det anförda framgår, att utskottet icke biträder det i motionen II: 404 framställda yrkandet om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, i vad den avser anslag till länsnykterhetsnämnderna.

Kungl. Maj:ts förslag rörande anslag till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar Bärge m. fl. och Johansons i Huskvarna m. fl. förenämnda motioner (I: 301 och II: 437) samt med avslag å herr Erikssons i Frägstä m. fl. motion (II: 404), må för budgetåret 1938/39 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Länsnykterhetsnämnderna* ett förslagsanslag av 82 000 kronor;

b) till *Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.* ett reservationsanslag av 165 000 kronor.

Stockholm den 27 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 200, dock att i stället för herr Lindberg i Umeå deltagit herr *Erlander*.

Reservation

av herrar *Nilsson* i Malmö, *Ström* i Lidköping, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Isacsson* och *Erlander*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser dagarvoden till ledamöter och suppleanter i länsnykterhetsnämnder.